

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра міжнародного та європейського права

МАТЕРІАЛЬНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D9 Міжнародне право
Освітня програма	Бакалавр міжнародного права https://univer.km.ua/sites/default/files/.pdf
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Денна
Рік підготовки, семестр	3 курс, 2 семестр
Обсяг дисципліни	3,0 кредитів ЄКТС / 90 годин, у тому числі, самостійної роботи – 52 години, лекційних – 20 годин, семінарських – 18 годин
Форма семестрового контролю	Екзамен
Мова викладання	Українська
Інформація про викладачів	Лекції, семінарські заняття, консультації: Кірик Алла Юріївна - доцент кафедри міжнародного та європейського права, доктор філософії з права, доцент. alla_kiruk@univer.km.ua https://univer.km.ua/profile/kiryk-alla-yuriyivna Профілі у наукових базах даних: ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0729-5986 GoogleScholar: https://orcid.org/0000-0002-0729-5986 ResearcherID: https://publons.com/researcher/AAE-5512-2020
Розміщення курсу	Google classroom «Матеріальне право Європейського Союзу» https://classroom.google.com/u/1/c/NjYyMTY3NDM3MDMy
Консультації	Офлайн консультації: згідно із затвердженим розкладом; Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 9.00 до 17.00; Консультації до заліку: напередодні заліку згідно із затвердженим розкладом.

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК-9. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.</p> <p>ЗК-11. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК-13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності :</p> <p>СК-1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці.</p> <p>СК-2. Вміння характеризувати природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики.</p> <p>СК-3 Здатність захищати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів.</p> <p>СК-5. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм.</p> <p>СК-6. Уміння надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, національного права України та інших держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив, підбирати шляхи їхньої мінімізації.</p> <p>СК-10 Уміння дотримуватися основних норм дипломатичного та ділового етикету, здатність враховувати фундаментальні особливості культури та менталітету представників іноземних держав.</p> <p>СК-12 Здатність характеризувати договірний та інституційний механізми правового регулювання європейської інтеграції; вміння аналізувати практику органів євроінтеграційних об'єднань, рішення Суду ЄС та національних судових установ держав-членів.</p> <p>СК-13 Уміння розуміти особливості міжнародно-правових явищ, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного права.</p> <p>СК-14 Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПРН-14 Здатність демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу;</p> <p>ПРН-17 Уміння визначати історичний контекст формування державних та правових інститутів, ухвалення актів національного законодавства, права ЄС та міжнародного права.</p>
Місце дисципліни в	Для успішного опанування дисципліни студенти повинні володіти знаннями навчальних дисциплін - ОДПП 1.2.2. Історія держави і права

логічній схемі	зарубіжних країн, ОДПП 1.2.9. Інституційне право ЄС, ОДПП 1.2.12. Міжнародне публічне право. Знання цієї навчальної дисципліни слугуватимуть базою для подальшого вивчення дисциплін: ОДПП 1.2.16. Міжнародне економічне право.
Зміст навчальної дисципліни	Тема 1. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу Тема 2. Митне право ЄС Тема 3. Державні закупівлі Тема 4. Антимонопольна політика ЄС та правове регулювання конкуренції Тема 5. Європейський валютно-економічний союз Тема 6. Фінанси та бюджет Європейського Союзу Тема 7. Податкове право ЄС Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС. Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС. Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС. Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	<p style="text-align: center;">Основні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029/page 2. Європейське право: право Європейського Союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. - К. : Ін Юре, 2015 - Книга друга : Матеріальне право Європейського союзу/ В. І. Муравйов, К. В. Смирнова, І. В. Влялько та ін. - 456 с. 3. Коментар до Договору про функціонування ЄС, Договору про ЄС та Хартії основоположних прав ЄС. URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/komentar_do_dogovoru_pro_funkcionuvannya_yes.pdf 4. Муравйова В.І. Корпоративне право Європейського Союзу: підручник. К. : Юрінком, 2011. 704 с. 5. Основи права Європейського Союзу : підручник / Т. М. Анакіна та ін. ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків, нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2018. 456 с. 6. Трудове право Європейського Союзу : монографія / О. М. Рим. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. – 596 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Trudovoye-pravo-ES.pdf <p style="text-align: center;">Допоміжні джерела</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dawson M. The Changing Substance of European Law. <i>European Constitutional Law Review</i>. 2024. Vol. 20, Issue 1. P. 42–65. DOI: https://doi.org/10.1017/S1574019624000233. 2. Бурбика М.М., Смирнова Г.Ю. Фінансова система Європейського Союзу: переваги та проблеми розвитку. <i>Правові горизонти</i>. 2016. № 2(15). С. 125-131. 3. Галанюк, Я. С.Сучасна політика країн-членів європейського союзу щодо діяльності прикордонних служб у сфері охорони та захисту державного кордону. <i>Інвестиції: практика та досвід</i>. 2017. № 21. С. 112-117.

4. Еннан Р. Є. Правова охорона інтелектуальної власності в Європейському союзі: передумови формування, сучасний стан, тенденції розвитку. *Часопис цивілістики*. 2012. Вип. 13. С. 110-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chac_2012_13_24.
5. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. К. : Ін Юре, 2015. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u362/pravo_zovnishnih_znosin_ies.pdf
6. Кологойда О.В., Гарагонич О.В., Дорошенко Л.М. Корпоративне право Європейського Союзу : підручник. Київ : Видавництво Ліра-К. 2023. – 392 с. URL: https://jurkniga.ua/contents/korporativne-pravo-ievropeyskogo-soyuzu.pdf?srsid=AfmBOoo03m3Z8qiT2MWaHUddDgJs2y0Uo_9ekAkX7T5PJ83en1hsT79s
7. Кірик А.Ю. Особливості функціонування вільного руху товарів в Європейському Союзі. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 8. С. 64-67.
8. Лукач І. Історія становлення корпоративного права в європейських країнах континентальної системи права. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2013. № 91. С. 42-45.
9. Могильчук О. О. Деякі питання формування зовнішньополітичної функції ЄС за договором про Європейський Союз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 32(1). С. 60-64. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_32\(1\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_32(1)_15).
10. Мусієць Т. В., Лавріненко О. В. Вплив євро на перетворення національних валютних систем країн центральної та східної Європи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 17. С. 33-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_17_10.
11. Податкове право Європейського Союзу як цінність : колективна монографія / Р. О. Гаврилюк, П. С. Пацурківський, В. В. Хошуляк та ін.; за ред. проф. Гаврилюк Р. О. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2024. 808 с.
12. Рим О. М. Предмет регулювання трудового права Європейського Союзу. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2018. Вип. 6. С. 255-262. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlkau_2018_6_28.
13. Трудове право Європейського Союзу : монографія / О. М. Рим. – Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2020. – 596 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_pravo/Trudovoye-pravo-ES.pdf
14. Турченко , О.Г. і Сурма , А.С. 2025. Правові засади забезпечення екологічної політики та екологічної безпеки в ЄС. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. (Груд 2025), 72-82. DOI:<https://doi.org/10.31558/2786-5835.2025.2.8>.
15. Устименко В. А. Адаптація національного законодавства до права Європейського Союзу: основи, критерії, виміри стійкості : монографія. Київ : Академперіодика, 2025. 452 с.
16. Черняк О.Ю. Право споживача на захист в контексті адаптації

	<p>національного законодавства України до законодавства ЄС. <i>Університетські наукові записки</i>. 2009. № 4 (32). С. 70-75.</p> <p>17. Черняк О.Ю. Практика застосування альтернативних способів вирішення спорів у сфері захисту прав споживачів : досвід ЄС та проблеми запровадження в Україні. <i>Приватне право і підприємництво</i>. Збірник наукових праць. Вип. 11, 2012 р. / Редкол. : Крупчан О.Д. (гол. ред.) та ін. К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2012. С. 198-201.</p> <p>18. Швидка Т. І. Халецька К.К. Шлях Європейського Союзу в регулюванні публічних закупівель. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. № 5, 2023, с. 157–160. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2023/38.pdf</p> <p>19. Швидка Т.І., Публічні закупівлі в Україні та ЄС: гармонізація стандартів. <i>Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»</i>. Випуск № 04, 2025, частина 1. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/08/71.pdf</p>
--	--

Навчальний контент

Тематичний план навчальної дисципліни			Кількість годин					
	№ теми	Назва теми	Усього	у тому числі				
				Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
	1	2	3	4	5	6	7	8
	1.	Тема 1. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу	8	2	2	–	–	4
	2.	Тема 2. Митне право ЄС	8	2	2	–	–	4
	3.	Тема 3. Державні закупівлі	7	1	1	–	–	5
	4.	Тема 4. Антимонопольна політика ЄС та правове регулювання конкуренції	7	1	1	–	–	5
	5.	Тема 5. Європейський валютно-економічний союз	8	2	2	–	–	4
	6.	Тема 6. Фінанси та бюджет Європейського Союзу	7	2	1	–	–	4
7.	Тема 7. Податкове право ЄС	7	2	1	–	–	4	

	<table border="1"> <tr> <td>8.</td> <td>Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС.</td> <td>8</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>9.</td> <td>Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу</td> <td>7</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>10.</td> <td>Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.</td> <td>7</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>11.</td> <td>Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС.</td> <td>8</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>12.</td> <td>Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС</td> <td>8</td> <td>2</td> <td>2</td> <td></td> <td></td> <td>4</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Всього годин:</td> <td>90</td> <td>20</td> <td>18</td> <td>–</td> <td>–</td> <td>52</td> </tr> </table>	8.	Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС.	8	2	2	–	–	4	9.	Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу	7	1	1	–	–	5	10.	Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.	7	1	1	–	–	5	11.	Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС.	8	2	2	–	–	4	12.	Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС	8	2	2			4		Всього годин:	90	20	18	–	–	52
8.	Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС.	8	2	2	–	–	4																																										
9.	Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу	7	1	1	–	–	5																																										
10.	Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.	7	1	1	–	–	5																																										
11.	Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС.	8	2	2	–	–	4																																										
12.	Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС	8	2	2			4																																										
	Всього годин:	90	20	18	–	–	52																																										
<p>Методи навчання та форми поточного контролю</p>	<p>Під час лекційних занять застосовуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) традиційний усний виклад змісту теми; 2) слайдові презентації. <p>На семінарських заняттях відбувається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дискусійне обговорення проблемних питань; - вирішення тестових завдань; <p>Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи онлайн вікторини Kahoot) блиц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції; 2. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи онлайн вікторини Kahoot) опитування на семінарських заняттях. 3. захист підготовленої презентації 																																																
<p>Лекційні заняття</p>	<p style="text-align: center;">Лекційне заняття 1</p> <p>Тема 1. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та значення внутрішнього ринку ЄС. 2. Вільний рух товарів. 3. Вільний рух осіб. Засади вільного пересування осіб у ЄС. Вільне пересування працівників у ЄС. 4. Свобода заснування та руху послуг. 5. Вільний рух капіталів та платежів. Поняття капіталу та руху капіталу. 6. Свободи внутрішнього ринку ЄС та право третіх країн. <p style="text-align: center;">Лекційне заняття 2</p> <p style="text-align: center;">Тема 2. Митне право Європейського Союзу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття митного права ЄС. 2. Правове регулювання митного союзу ЄС. 3. Загальний митний тариф: поняття, зміст, етапи формування, основні умови застосування. 4. Митна територія ЄС. 5. Основні митні режими. 																																																

6. Основні нормативні акти, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами.

Лекційне заняття 3

Тема 3. Державні закупівлі

Тема 4. Антимонопольна політика Європейського Союзу і регулювання конкуренції.

1. Правове регулювання державних закупівель. Принципи регулювання публічних закупівель в ЄС.
2. Здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти в ЄС. Процедури закупівель.
3. Кваліфікаційні критерії та критерії оцінки пропозицій.
4. Засоби правового захисту в сфері закупівель.
5. Практика Суду ЄС щодо порушень у сфері закупівель
6. Антимонопольна політика та законодавство ЄС про свободу конкуренції. Завдання антимонопольної політики ЄС.
7. Поняття та основні принципи права конкуренції ЄС.
8. Угоди та інші дії, спрямовані на обмеження конкуренції.
9. Відповідальність за порушення правил конкуренції ЄС. Судова практика у справах про картелі та державну допомогу.

Лекційне заняття 4

Тема 5. Європейський валютно-економічний союз

1. Економічний та валютний союз: основні етапи формування.
2. Економічний та валютний союз: поняття, правові аспекти, особливості функціонування.
3. Інституції Європейського економічного та валютного союзу.
4. Єдина валюта ЄС
5. Умови переходу держав-членів ЄС на єдину валюту. «Критерії конвергенції».

Лекційне заняття 5

Тема 6. Фінанси та бюджет Європейського Союзу

1. Становлення системи власних ресурсів ЄС
2. Бюджетний процес в ЄС
3. Бюджетний контроль в ЄС
4. Видатки бюджету ЄС
5. Система регулювання та функціонування банківської системи в ЄС
6. Захист фінансових інтересів ЄС.

Лекційне заняття 6

Тема 7. Податкове право Європейського Союзу

1. Податкове право Європейського Союзу. Джерела податкового права ЄС.
2. Компетенція ЄС у сфері оподаткування.
3. Основні види податків. Прямі та непрямі податки.
4. Правові основи співробітництва податкових органів держав-членів.
5. Боротьба з ухиленням від оподаткування.

Лекційне заняття 7

**Тема 8. Транспортне право та екологічне право
Європейського Союзу.**

1. Транспортне право ЄС. Основи спільної транспортної політики Європейського Союзу.
2. Правове регулювання морського, автомобільного, повітряного, залізничного транспорту в ЄС.
3. Особливості здійснення комбінованих транспортних перевезень.
4. Поняття і джерела екологічного права ЄС. Принципи екологічної політики
5. Політика ЄС у сфері навколишнього середовища та клімату.
6. Європейська зелена угода (European Green Deal).
7. Співробітництво України та ЄС у сфері втілення Європейського зеленого курсу.

Лекційне заняття 8

Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу

Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.

1. Трудове та соціальне право ЄС. Компетенція ЄС у сфері соціальної політики
2. Рівність і недискримінація.
3. Директиви щодо умов праці.
4. Захист прав працівників у транскордонних ситуаціях. Соціальний діалог в ЄС.
5. Політика ЄС стосовно захисту прав споживачів. Правове регулювання політики захисту прав споживачів в ЄС.
6. Загальна характеристика способів захисту прав споживача. Загальні способи захисту. Спеціальні способи захисту

Лекційне заняття 9

**Тема 11. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу.
Корпоративне право Європейського Союзу.**

1. Законодавство ЄС з питань інтелектуальної власності.
2. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності.
3. Європейська патентна система і патент ЄС.
4. Авторське право Європейського Союзу.
5. Уніфікація термінів охорони авторського і суміжних прав в ЄС.
6. Корпоративне право ЄС.
7. Юридичні особи за правом ЄС
8. Наднаціональні компанії в праві ЄС.
9. Гармонізація корпоративного права ЄС

Лекційне заняття 10

Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС

1. Міжнародна правосуб'єктність ЄС.
2. Спільні політики і напрямки діяльності ЄС (спільна торговельна політика).
3. Простір свободи, безпеки та юстиції в межах ЄС.
4. Політика ЄС щодо прикордонного контролю. Шенгенське право ЄС. Візова політика ЄС.
5. Роль ЄС у боротьбі з міжнародною злочинністю та тероризмом

<p style="text-align: center;">Семінарські заняття</p>	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 1</p> <p>Теми 1 Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу</p> <p style="text-align: center;"><u>Питання для усного опитування та дискусії</u></p> <p>1.1. Поняття та значення внутрішнього ринку ЄС. 1.2. Вільний рух товарів. 1.3. Вільний рух осіб. 1.4. Свобода пересування працівників та їх членів сім'ї. Обмеження свободи пересування працівників в країн ЄС. 1.5. Свобода заснування. 1.6. Вільний рух послуг. 1.7. Вільний рух капіталів та платежів. 1.8. Свободи внутрішнього ринку ЄС та право третіх країн. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС.</p> <p style="text-align: center;">Методи навчання та форми поточного контролю</p> <p>1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали. 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.</p>
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 2</p> <p>Тема 2. Митне право Європейського Союзу</p> <p style="text-align: center;"><u>Питання для усного опитування та дискусії</u></p> <p>2.1. Поняття та джерела митного права ЄС. 2.2. Правове регулювання митного союзу ЄС. 2.3. Загальний митний тариф: поняття, зміст, етапи формування, основні умови застосування. 2.4. Митна територія ЄС. 2.5. Основні митні режими. 2.6. Основні нормативні акти, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами.</p> <p style="text-align: center;">Методи навчання та форми поточного контролю</p> <p>1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали. 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.</p>
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття 3</p> <p>Тема 3. Державні закупівлі</p> <p>Тема 4. Антимонопольна політика ЄС та правове регулювання конкуренції</p> <p style="text-align: center;"><u>Питання для усного опитування та дискусії</u></p> <p>3.1. Правове регулювання державних закупівель. Принципи регулювання публічних закупівель в ЄС. 3.2. Здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти в ЄС. Процедури закупівель. Кваліфікаційні критерії та критерії оцінки пропозицій. 3.3. Засоби правового захисту в сфері закупівель. 3.4. Антимонопольна політика та законодавство ЄС про свободу конкуренції. Завдання антимонопольної політики ЄС.</p>

- 3.5.Поняття та основні принципи права конкуренції ЄС.
3.6.Угоди та інші дії, спрямовані на обмеження конкуренції.
3.7.Відповідальність за порушення правил конкуренції ЄС.
Судова практика у справах про картелі та державну допомогу.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали.
2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 4

Тема 5. Європейський валютно-економічний союз

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Економічний та валютний союз: основні етапи формування.
4.2. Економічний та валютний союз: поняття, правові аспекти, особливості функціонування.
4.3. Інституції Європейського економічного та валютного союзу.
4.4. Єдина валюта ЄС
4.5. Умови переходу держав-членів ЄС на єдину валюту. «Критерії конвергенції».

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали.
2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.

Семінарські заняття 5

Тема 6. Фінанси та бюджет Європейського Союзу

Тема 7. Податкове право ЄС

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Становлення системи власних ресурсів ЄС
5.2. Бюджетний процес в ЄС
5.3. Бюджетний контроль в ЄС
5.4. Видатки бюджету ЄС
5.5. Захист фінансових інтересів ЄС.
5.6. Податкове право Європейського Союзу. Джерела податкового права ЄС.
5.7. Компетенція ЄС у сфері оподаткування. Основні види податків. Прямі та непрямі податки.
5.8. Правові основи співробітництва податкових органів держав-членів.
5.9. Боротьба з ухиленням від оподаткування.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали.
2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 6

Тема 8. Транспортне та екологічне право ЄС.

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Транспортне право ЄС. Основи спільної транспортної політики Європейського Союзу.

6.2. Правове регулювання

1. морського транспорту в ЄС
2. автомобільного транспорту в ЄС
3. повітряного транспорту в ЄС
4. залізничного транспорту в ЄС

6.3. Особливості здійснення комбінованих транспортних перевезень.

6.4. Поняття і джерела екологічного права ЄС

6.5. Політика ЄС у сфері навколишнього середовища та клімату

6.6. Європейська зелена угода (European Green Deal).

6.7. Співробітництво України та ЄС у сфері втілення Європейського зеленого курсу.

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали.
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 7

Тема 9. Трудове право та соціальна політика Європейського Союзу.

Тема 10. Захист прав споживачів в ЄС.

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Трудове та соціальне право ЄС. Компетенція ЄС у сфері соціальної політики

7.2. Рівність і недискримінація.

7.3. Директиви щодо умов праці.

7.4. Захист прав працівників у транскордонних ситуаціях. Соціальний діалог в ЄС.

7.5. Політика ЄС стосовно захисту прав споживачів. Правове регулювання політики захисту прав споживачів в ЄС.

7.6. Загальна характеристика способів захисту прав споживача. Загальні способи захисту. Спеціальні способи захисту

Методи навчання та форми поточного контролю

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали.
- 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.

Семінарське заняття 8

Тема 11. Право інтелектуальної власності ЄС. Корпоративне право ЄС.

Питання для усного опитування та дискусії

8.1. Законодавство ЄС з питань інтелектуальної власності.

8.2. Торговельна марка ЄС.

8.3. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності.

8.4. Європейська патентна система і патент ЄС.

8.5. Авторське право Європейського Союзу.

	<p>8.6. Корпоративне право ЄС. 8.7. Юридичні особи за правом ЄС. Наднаціональні компанії в праві ЄС. 8.8. Гармонізація корпоративного права ЄС.</p> <p>Методи навчання та форми поточного контролю</p> <p>1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали. 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.</p> <p>Семінарське заняття 9 Тема 12. Право зовнішніх зносин ЄС <i>Питання для усного опитування та дискусії</i></p> <p>9.1. Міжнародна правосуб'єктність ЄС. 9.2. Спільні політики і напрямки діяльності ЄС (спільна торговельна політика). 9.3. Простір свободи, безпеки та юстиції в межах ЄС. 9.4. Політика ЄС щодо прикордонного контролю. Шенгенське право ЄС. Візова політика ЄС. 9.5. Роль ЄС у боротьбі з міжнародною злочинністю та тероризмом</p> <p>Методи навчання та форми поточного контролю</p> <p>1) дискусійне обговорення проблемних питань – 2 бали. 2) аудиторна письмова робота у формі виконання тестових завдань у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot за темою заняття – 3 бали.</p>
<p>Самостійна робота студентів</p>	<p>Завдання 1. Виконання есе на запропановану тематику за вибором студента. Виконання такого завдання оцінюється до 5 балів.</p> <ol style="list-style-type: none"> Економічний і валютний союзи як основа Європейського Союзу. Економічні наслідки виходу Великої Британії зі складу Європейського Союзу. Запровадження режиму безвізу між Україною та Європейським Союзом. Переваги та загрози, які несе внутрішній ринок Європейського Союзу Загальна характеристика політики захисту прав споживачів в Європейському Союзі. Митний союз Європейського Союзу: мета створення та напрями діяльності. Гармонізація права інтелектуальної власності в Європейському Союзі. Поняття та елементи внутрішнього ринку як мети Європейського Союзу. Зовнішньополітична діяльність Європейського Союзу. Європейської політики сусідства та «Східного партнерства». Основні принципи поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Європейський зелений курс. Співробітництво держав-членів Європейського Союзу в

кримінально-правовій сфері.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Написання есе (твір-роздум) за вказаною тематикою виконується з метою демонстрації студентом інтелектуальних можливостей і сформованих навичок висловлювати у письмовій формі думки, що базуються на використанні отриманих теоретичних знань. Есе – це авторський огляд проблеми з використанням літературних джерел. Формулюється і розглядається проблема, наводяться аргументи з посиланням на конкретні приклади та з обов'язковим використанням першоджерел.

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що есе - це (фр. *essai* — «спроба», «начерк») — невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження автора з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми. З іншого боку, есе створюється на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Безпосередньому написанню роботи передують тривале вибіркоче і критичне читання. Під останнім мається на увазі оцінка, сумнів і розуміння прочитаного матеріалу. Посиленню висунутих студентом аргументів сприяють наукові посилання на праці інших авторів. Зібрані в процесі опрацювання матеріалу цитати, інформація та дані стають значними тільки в тому випадку, коли вони послідовно і логічно інтегровані в аргумент.

Формальними вимогами, що складають структуру есе є його поділ на 4 частини: вступ (де сформульовано проблему/завдання, основні питання даної роботи, методи їхнього теоретичного розгляду, теоретичні підстави (роботи, теоретики, напрямки); основна частина з викладом заявленої проблематики (структурується на розсуд автора); висновок (містить основні підсумки, висновки виконаної праці), список літератури, складений відповідно до вимог бібліографічного опису й відповідає посиланням у тексті есе не менше 5-ти джерел).

- змістовними вимогами: логіка й адекватність викладу даній проблемі, відповідний підбір літератури, відсутність плагіату, науковий стиль.

Тема есе може бути як обраною із запропонованого списку тем, так і сформульована самим автором відповідно до проблематики курсу й власних наукових інтересів. У такому випадку тема повинна бути узгоджена з викладачем.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні есе. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг есе – до 5 сторінок формату А4.

Завдання 2. Розробити таблицю. Виконання такого завдання оцінюється до 5 балів.

1. Етапи становлення митного союзу ЄС

2. Основні свободи внутрішнього ринку
3. Становлення економічного та валютного союзу.
4. Етапи розвитку права інтелектуальної власності Європейського Союзу.
5. Банківська система Європейського Союзу.
6. Система власних ресурсів Європейського Союзу.
7. Етапи бюджетного процесу в Європейському Союзі.
8. Етапи розвитку регулювання сфери захисту прав споживачів в Європейському Союзі.
9. Спеціалізовані установи Європейського Союзу з питань боротьби зі злочинністю
10. Податкова система Європейського Союзу
11. Інституційна база захисту споживачів в Європейському Союзі

Методичні рекомендації до виконання завдання

При виконанні самостійної роботи у викладі заповнення таблиць студент має звернути увагу на достовірність інформації, точність та лаконічність її викладу. Заповнення таблиць є самостійною (індивідуальною) роботою студента, що не передбачає роботи в команді та/або застосування академічно недоброчесних практик.

Технічні вимоги: таблиця має бути набрана шрифтом Times New Roman, 12 кеглем через 1,0 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, ліве – 3,0 см, праве – 1,0 см.

Завдання 3. Провести дослідження становлення відповідної сфери в ЄС та підготувати презентацію. Виконання такого завдання оцінюється до 10 балів.

1. Митна політика Європейського Союзу
2. Європейський валютно-економічний союз
3. Антимонопольна політика Європейського Союзу
4. Державні закупівлі в Європейському Союзі
5. Трудове та соціальне право Європейського Союзу
6. Транспортна політика Європейського Союзу
7. Екологічна політика Європейського Союзу
8. Авторське право Європейського Союзу
9. Корпоративне право Європейського Союзу
10. Політика захисту прав споживачів в Європейському Союзі
11. Візова політика Європейського Союзу
12. Податкова політика Європейського Союзу
13. Кримінальна політика Європейського Союзу
14. Політика Європейського Союзу щодо прикордонного контролю

Методичні рекомендації до виконання завдання

1. Письмове дослідження: не більше 10 сторінок (формат А4, шрифт Times New Roman, 14 кегль, інтервал 1.5).

Щоб робота була логічною, рекомендується дотримуватися такої структури тексту:

- Вступ
- Історичні етапи становлення

	<ul style="list-style-type: none"> • Сучасне нормативно-правове регулювання • Проблеми та перспективи • Висновки <p>2. Презентація: не більше 10 змістовних слайдів (титкульний слайд та не враховуються у цей ліміт). Рекомендації до підготовки презентації (слайди). У презентації мінімізуйте кількість тексту. Використовуйте схеми, картинки та таблиці. Один слайд — одна чітка теза.</p>
--	---

Політика та контроль

Політика щодо дедлайнів та здобуття балів за пропущені заняття	<p>Перескладання лекцій та семінарських занять відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджене рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.li/liuxqd) (у новій редакції).</p> <p>Перескладання лекції: виконання завдання за темою пропущеної лекції.</p> <p>Перескладання семінарських занять: усне опитування по питаннях семінару.</p>
Підсумковий контроль	<p style="text-align: center;">Питання для підсумкового контролю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та значення внутрішнього ринку ЄС. 2. Вільний рух товарів. 3. Вільний рух осіб. Засади вільного пересування осіб у ЄС. Вільне пересування працівників у ЄС. 4. Свобода заснування та руху послуг. 5. Вільний рух капіталів та платежів. Поняття капіталу та руху капіталу. 6. Свободи внутрішнього ринку ЄС та право третіх країн. 7. Поняття митного права ЄС. 8. Правове регулювання митного союзу ЄС. 9. Загальний митний тариф: поняття, зміст, етапи формування, основні умови застосування. 10. Митна територія ЄС. 11. Основні митні режими. 12. Основні нормативні акти, що регулюють торгівлю ЄС з третіми країнами. 13. Правове регулювання державних закупівель. Принципи регулювання публічних закупівель в ЄС. 14. Здійснення закупівель товарів, робіт та послуг за державні кошти в ЄС. Процедури закупівель. 15. Кваліфікаційні критерії та критерії оцінки пропозицій. 16. Засоби правового захисту в сфері закупівель. 17. Практика Суду ЄС щодо порушень у сфері закупівель 18. Антимонопольна політика та законодавство ЄС про свободу конкуренції. Завдання антимонопольної політики ЄС. 19. Поняття та основні принципи права конкуренції ЄС. 20. Угоди та інші дії, спрямовані на обмеження конкуренції. 21. Відповідальність за порушення правил конкуренції ЄС. Судова

- практика у справах про картелі та державну допомогу.
22. Економічний та валютний союз: основні етапи формування.
 23. Економічний та валютний союз: поняття, правові аспекти, особливості функціонування.
 24. Інституції Європейського економічного та валютного союзу.
 25. Єдина валюта ЄС
 26. Умови переходу держав-членів ЄС на єдину валюту. «Критерії конвергенції».
 27. Становлення системи власних ресурсів ЄС
 28. Бюджетний процес в ЄС
 29. Бюджетний контроль в ЄС
 30. Видатки бюджету ЄС
 31. Система регулювання та функціонування банківської системи в ЄС
 32. Захист фінансових інтересів ЄС.
 33. Податкове право Європейського Союзу. Джерела податкового права ЄС.
 34. Компетенція ЄС у сфері оподаткування.
 35. Основні види податків. Прямі та непрямі податки.
 36. Правові основи співробітництва податкових органів держав-членів.
 37. Боротьба з ухиленням від оподаткування.
 38. Транспортне право ЄС. Основи спільної транспортної політики Європейського Союзу.
 39. Правове регулювання морського, автомобільного, повітряного, залізничного транспорту в ЄС.
 40. Особливості здійснення комбінованих транспортних перевезень.
 41. Поняття і джерела екологічного права ЄС. Принципи екологічної політики
 42. Політика ЄС у сфері навколишнього середовища та клімату.
 43. Європейська зелена угода (European Green Deal).
 44. Співробітництво України та ЄС у сфері втілення Європейського зеленого курсу.
 45. Трудове та соціальне право ЄС. Компетенція ЄС у сфері соціальної політики
 46. Рівність і недискримінація.
 47. Директиви щодо умов праці.
 48. Захист прав працівників у транскордонних ситуаціях. Соціальний діалог в ЄС.
 49. Політика ЄС стосовно захисту прав споживачів. Правове регулювання політики захисту прав споживачів в ЄС.
 50. Загальна характеристика способів захисту прав споживача. Загальні способи захисту. Спеціальні способи захисту
 51. Законодавство ЄС з питань інтелектуальної власності.
 52. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності.
 53. Європейська патентна система і патент ЄС.
 54. Авторське право Європейського Союзу.
 55. Уніфікація термінів охорони авторського і суміжних прав в ЄС.
 56. Корпоративне право ЄС.
 57. Юридичні особи за правом ЄС
 58. Наднаціональні компанії в праві ЄС.
 59. Гармонізація корпоративного права ЄС

	<p>60. Міжнародна правосуб'єктність ЄС.</p> <p>61. Спільні політики і напрямки діяльності ЄС (спільна торговельна політика).</p> <p>62. Простір свободи, безпеки та юстиції в межах ЄС.</p> <p>63. Політика ЄС щодо прикордонного контролю. Шенгенське право ЄС. Візова політика ЄС.</p> <p>64. Роль ЄС у боротьбі з міжнародною злочинністю та тероризмом</p>
<p>Критерії оцінювання</p>	<p>1. Положення про організацію освітнього процесу у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджене рішенням вченої ради від 29.08.2025 р., протокол №1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.li/liuxqd) (у новій редакції).</p> <p>2. Положення про систему рейтингового оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти у Хмельницькому університеті управління та права наказом від 19.02.2019 р. №74/19 (http://www.univer.km.ua/page/Polozhennya_ratings.pdf)</p> <p>Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:</p> <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[Вивчення навчальної дисципліни] --> B[100 балів] B --> C[Очна форма здобуття освіти (денна, вечірня)] B --> D[Заочна форма здобуття освіти] C --> E[10 балів – за результатами навчання під час лекцій] C --> F[30 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять] C --> G[20 балів – за результатами самостійної роботи] D --> H[5 балів – за результатами навчання під час лекцій] D --> I[25 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять] D --> J[30 балів – за результатами самостійної роботи] E --> K[40 балів – за результатами складання семестрового контролю] F --> K G --> K H --> L[60 балів – за результатами складання семестрового контролю] I --> L J --> L </pre> </div> <p>Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій з навчальної дисципліни, визначається у пропорційному співвідношенні до кількості відвіданих лекцій. Загальна кількість балів визначається за формулою:</p> $\sum_{л} = \Phi_{л} / \Pi_{л} \times \text{Max}, \text{ де}$ <p>$\sum_{л}$ – загальна кількість балів; $\Phi_{л}$ – кількість фактично відвіданих лекцій;</p>

P_d – планова кількість лекцій, визначена робочою програмою;
 M_{\max} – максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за роботу на лекціях.

Кількість балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час **семінарських** (практичних, лабораторних) занять з навчальної дисципліни, визначається за формулою:

$$\sum c = (B_1 + B_2 + \dots + B_n) / n \times K, \text{ де:}$$

$\sum c$ – загальна кількість балів;

B – кількість балів, отриманих на одному занятті;

n – кількість семінарських (практичних, лабораторних) занять, визначених робочою програмою;

K – коефіцієнт, який, як правило, дорівнює 6 (для денної форми здобуття освіти) або 5 (для заочної форми здобуття освіти).

Коефіцієнт K може бути іншим з урахуванням специфіки навчальної дисципліни.

За результатами семінарського заняття здобувачеві вищої освіти до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

Обсяг балів за самостійну роботу розподіляється за виконання 3 завдань. Загалом за виконання самостійної роботи студент денної форми навчання може одержати максимально 20 балів.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливої кількості їх одержання за виконану самостійну роботу, наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Розподіл балів для самостійної роботи

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Усього балів
1.	Виконання есе	5
2.	Розробка таблиці	5
3.	Проведення дослідження	10
	Усього	20

За семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену студент може максимально одержати 40 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 серпня 2025 року, протокол № 1).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання і тестові завдання екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Розподіл балів для семестрового контролю

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета / кількість балів	Разом балів
-------	----------------------------	---	-------------

		1	2	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на питання	30		
2.	Максимальна кількість балів за відповідь на тестові завдання		10,0	
	<i>Усього балів</i>	30,0	10,0	40,0
<p>Підсумовування балів за результатами вивчення навчальної дисципліни здійснюється після проведення семестрового контролю (складання семестрового екзамену).</p> <p>Семестрова оцінка обчислюється шляхом додавання набраних здобувачем вищої освіти балів з поточного та семестрового контролю.</p>				
Можливість визнання результатів неформальної освіти	<p>Здобувачу вищої освіти визнаються результати неформальної освіти за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною, у порядку, визначеному Положенням про порядок визнання результатів навчання у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (https://surl.li/fxneax) (за умов наявності сертифікату). Кількість зарахованих балів залежить від тематики онлайн курсу.</p> <p>Здобувачу вищої освіти можуть визнаватись результати участі у: конкурсі, науково-практичній конференції, тренінгу, турнірі, брейн-рингу тощо. Кількість зарахованих балів залежить від тривалості та тематики заходу.</p>			
Політика академічної доброчесності	<p>Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету http://univer.km.ua/page.php?pid=188</p>			
Політика врегулювання конфліктів	<p>Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20 (http://univer.km.ua/doc/Etichniy_kodeks.pdf)</p>			
Зворотній зв'язок	<p>1. Під час аудиторних занять, консультацій. 2. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань студентів, що проводяться в університеті.</p>			

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

РОЗРОБНИКИ Доцент кафедри міжнародного та європейського права, доктор філософії з права, доцент **Алла КІРИК**

ГАРАНТ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ Професорка кафедри міжнародного та європейського права, кандидатка юридичних наук, доцентка **Олена ЧЕРНЯК**

СХВАЛЕНО рішення кафедри міжнародного та європейського прав 29 січня 2026 року, протокол № 8.